

POSYPAC (54) *vb pf*

o oraz a jasne.

inf posypać (10). ◇ *fut 2 sg* posypiesz (2). ◇ *3 sg* posypie (2), pospie [*w wierszu sylabicznym*] (1) *BielSjem*. ◇ *praet 3 sg f* posypała (2). ◇ *3 pl m pers* posypali (1). ◇ *imp 2 sg* posyp (24); -p (15), -(p) (9). ◇ *con 2 sg m* byś posypał (1). ◇ *3 sg m* by posypał (1). ◇ *impers praet* posypáno (1). ◇ [*fut będzie posypano cf POSYPANY N sg n.*] ◇ *part praet act* posypáwszy (9); -áwszy (5), -(a)wszy (4).

Sł stp notuje, Cn brak, Linde XVII w.

1. Rozrzucić coś na czymś, pokryć jakąś powierzchnię czymś sypkim, miałkim (53) : A ten proch łam na tę ranę posyp/ a posypawšy: przedię z they małci ten plałtr przykładay. *FalZioł* V 99v.

posypać czego (6): *RejRozpr* A3; *SienLek* 64v; [żona] Grochu połpie przyłóży dełszczołką ná włchodzie. Spádnie ná łeb nieborak *BielSjem* 10. *Cf* »posypać prochu«.

posypać komu, czemu (żywotne) (3): Abo gdy wobiad przybieży [*ksiądz*] A kukła ná łtole leży To ią wnet z łtołu ogoli A mnie kęs połypie łoli *RejRozpr* A3; pomáżył mu [*koniowi*] ony miełtcá łmołą/ [...] potym omy ługiem ołtrym álbo moczem łwym/ połypže mu prochem żółtkowym *SienLek* 181v, 66.

posypać co [= na co się sypie] (18): Wezmi kurzego ziele tartego/ y połypać to czo niemoczny ma ielć, tedy vzdrowion będzie. *FalZioł* V 92, IV 43a; kthemu łobie głowę ogolić day/ á námázuy mázawšy miodem/ połyp ią łobie miałko tłuczoną gorczycą *SienLek* 66, 172v [2 r.]. *Cf* »posypać głowę prochem«, »posypać prochem«.

posypać na co (11): A to rozmoczywšy kęs chleba w winie á na then chleb połypać *FalZioł* V 90v, I 143b, IV 46d; Kiedy łzy z oczu płyną: Weźmi liłt Blufzczowy á miodem ij pomáz/ pothym łtáršy łuchey ruty nań połyp á ná powieki przyłóž. *SienLek* 64v. *Cf* »posypać prochem«.

posypać czym (41): Kiedy ie [*ryby*] chcelš warzyć: w wolnym rołole ie warz, á potym v warzone: połyp ie Imbierem tartym *FalZioł* IV 43a, V 92; ku temu to ielć podobno/ iáko kiedyby ktho wwarzył/ w iákim domu trućinę/ połtáwił ią ná łtoł/ y połypał cukrem/ y mowił/ otho cukier/ iedźcie? *KrowObr* 219; Gdy łye koń zápiecze [...]: Weźmi biel od łtárych łłonin/ połyp ié wierćianym siemieniem konopnym/ á to mu w gárdło wetkay. *SienLek* 172v, 66, 144, 172v, 181v [2 r.], 190v; á máły to kołzt/ trawki náliekác/ vkropkiem gorącym ią odmiękczyć/ otrąbkami połypác/ to łie ták thym dobrze pan młody gęš vchowa iáko owłem *RejZwierc* 109. *Cf* *posypać czym gdzie; Zwroty*.

posypać czym gdzie (1): Dániel potym przywiodł ná to krolá/ [...] iż kołcioł zámknął łam y zápieczętował połypawšy popiołem około ołtarzá onego *RejZwierc* 202v.

W charakterystycznych połączeniach: posypać grochu, ruty, soli; posypać jelita, knot, końce, rany; posypać na chleb, na czopek, na ranę(-y) (4); posypać alunem, ambrą, cukrem, cynamonem, gorczycą, grynszpanem, imbierem, mąką, otrąbkami, popiołem, prochem, sadzami, siemieniem, skamoneą, solą, trocką [czego]; posypać trochę.

Zwroty: »posypać głowę (a. włosy) prochem, popiołem« [na znak pokuty, żalu, żaloby, niekiedy jako obrzęd religijny] = imponere a. ferre cinerem super caput PolAnt [szyk zmienny] (5:1): á gdy panna Afenech widzyła iego [Józefa] odiechanye/ ná známyę łmętku oblokła łye wtzarne odżyenye/ [...] bałwany potłukła/ głowę łwą połypála popiołem/ á padłšy ná ziemię przez łiedń dni rzewno płakała

HistJóz C; BibRadz 2.Reg 13/19, 1.Mach 4/39, 11/71; Izali to iest taki poft nędzny człowiecze/ ábys ty przez dzień dręczył ciáło swoie/ ábo zwiázal głowę swoię/ ábo popiołem połytał włosy twoie? RejPos 71; BudBib Iudith 9/1.

»posypać prochem [w tym: co (7), na co (3)], prochu [w tym: na co (2)], proch [na co]« [w celach leczniczych] [szyk zmienny] (15:3:2): Też proch łkorzenia tego ziela połipawłzy na rany ktore pochodzą łkroft złych/ wyłufza ie *FalZioł* I 13a; á potym podnieś vpadły ięzyczek palczem/ á połip nań Imbirowym prochem s piretrum zmieszawłzy *FalZioł* I 66d, I 8a, 81b, 106d, III 24a, 31b (13); Albo weźmi lift blufzczowy/ á miodem ij pomaż/ połyńże nań miálkiego prochu z fuchey ruty/ á ná powieki przyłóż *SienLek* 66; połyńże on knoth prochem tym *SienLek* 127, 54v, 98v, 120, 171, 181v.

»posypać z wi(e)rzchu, na wierzch [czym]« [szyk zmienny] (5:3): Też rzecz przyrodzoną pania^m y plod vmarły z żywota wywodzi kiedy fthłuczeńz korzeń Marzany z miodem á zwierzchu trochę połzińp łkamoneą *FalZioł* I 121b; połać gorączo tym ocztem [grzanke] czos w nim warzył thy rzeczy/ á na wierzch połytać Cinamonem á to na brzuch przyłóżyć *FalZioł* V 68v, I 81b, 143b, III 31b, V 92, 92v; Ná czwarthą niedzielę/ widząc iż niedoftátek w mieście ftráwy/ kazał włypác w nocy gorę przed miáltem z źemie/ á połytać z wierzchu mąką. *BielKron* 301.

Szereg: »posypać a (albo) przyłóżyć« (2): Weźmi ruty/ kminu/ piołynu/ fucho/ kthému ięczmieniá pod miárá/ á wełpoł vtłucz/ tymże połyń álbo przyłóź. *SienLek* 144, 64v.

Przen [co czym] (2) :

W porównaniu (1): Ale iá [duszę] ćirpliwołciá trzy iáko piołunem/ Potym powłciágliwołciá połyń by háłunem. *RejWiz* 79.

Zwrot: »prochem posypać« (1): NIc teraz po mych fráłzkách: bo infzé náftály/ Których poczet ná káždy dzień widzę niemály. Więc ie ná párgáminie nadobnie piáno/ A niektóre y złotym prochem połypano. *KochFr* 79.

a. *Sypiąc dać trochę, wydzielić (o karmieniu) [komu] (2) :*

posypać czego (1): Ale iákoż fie rozniewa [baczny człowiek]? Pewnie dziećinnym gniewem/ ktore fie rowno ták rozniewa kiedy mu łuknią wezmą iáko kiedy gałkę. A połyprawłzy mu orzechow/ álbo dawłzy mu ledá iákie czáčżko/ áliści wnet iednánie. *RejZwierc* 77.

Przen [co] (1) : á tu dopirko połyńpielz znowu ony ziarnká prawdziwe onym iefzće nie práwie zámárlým owieczkam Páńłkim *RejAp* 36.

2. *Powiększyć sypiąc [czego] (1) : y łtawku połyńpác/ y nowy gdzie możelz iefli po temu mieyłce małz vkopác* *RejZwierc* 108v.

3. [Usypać wiele:

Zwrot: »granice posypać«: A potym ziemianie takież się na starostę o ty granice skarżyli, że je kazał ku krzywdzie ich posypać. *LustrLub* 80.]

Synonimy: **1.** *potrzqsnać, potrząść, rozrzucić.*

Formacje współrdzenne cf **SUĆ.**

Cf **POSYPANIE, POSYPANY**